

Слабодзе

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Belarus, P.O. Box 178, Jamaica, N.Y. 11432

Год XXXIII № 315 Нью-Ёрк — студзень — 1984 — January — New York Vol. XXXIII № 315

АНТОН ЛУЦКЕВІЧ

(На 100-годдзе ад нараджэння)

Адзін з першых влічкіх тобленуў саветскага году — 100-годдзе ад нараджэння выдатнага дзеяча беларускага нацыянальнага руху, публіцыста, літаратуразнага крытыка і дзяржаўна-палітычнага лідара — Антона Луцкевіча.

Нарадзіўся Антон Луцкевіч, як і падае ў біяграфічнай даведцы пра яго Беларуска-Савецкага Энциклапедыя (т. 6, 1972 г.), 31 студзеня 1884 г. ў горадзе Шаўлі Ковенскага губерні. Памёр-жа (фактычна, загінуў, як палітычны в'язень) у 1946 годзе. Месяц смерці ВелСЗ не падае, але, як пісаў пра гэта ў влічкіх артыкулах, прысвечаных Антону Луцкевічу, Аляксандар Баргман, памёр ён у ваколіцах гора. Сяміпалянскаму, гэта значыцца, на выспіваў у Казахстане.

Артыкул А. Баргмана з'явіўся дзесяць гадоў таму ў варшаўскім квартальніку „Пшэгляд гісторычных“ (у чыцвертым нумары за 1974 год) і становіцца тымачас найбуйнейшым крыніцу біяграфічных вестак пра Антона Луцкевіча.

Антоніў бацька, Іван Луцкевіч, піша А. Баргман, паходзіў із старога Беларускага сям'і горбу Навіна, быў ахвіцарам „горэм Севастопальскае вайны. Клім Антон нарадзіўся, бацька ягоны працаваў чыгуначным уряднікам (касава і шваржачніце у ВелСЗ). „З сям'і чыгуначніка“.

Па сканачэнні мескае гімназіі, у 1902 г., Антон разам із сваім старэйшым братам Іванам гадзіраваў на навуку ў Цейнбургу на прыродаве. Там за ініцыятыву братаў Луцкевіч паўстаў Беларускі Гуртот Народнае Асавецы, не меўзабава, уо сень 1903 г., і першыя беларуская палітычная арганізацыя — Беларуска-Рэвалюцыйная Грамада, перайменаваная ўжо татого году ў Беларускае Народнае Гуртот Грамаду (БСГ). Першыя гэты паданне змаганьне з царскім самадзяржаўствам за самавызначэнне Беларусі, гадоўна шляхам адраджэння і развіцця беларускае культуры.

Ад самага пачатку дзейнасці БСГ Антон Луцкевіч уключыўся ў працу братам Іванам уводзіць у склад арганізацыі кіраўніцтва, браў актыўны ўдзел у фармулёванні палітычнае праграмы, а ад 1906 году, клім Грамада пачала выдаваць у Вільні сваіх першых друкаваных орган — „Славуцкі газету“ „Наша Доля“, а тады газету „Наша Ніва“. Антон стаўся ейным гадоўным публіцыстам. Падаіваў ён свае артыкулы рознымі псеўданімамі і крыптанімамі (Антон Навіна, Гюрык Вукавеш, Іван, Г. В., А. Н.-дэ Ішт.), кшчэу „Нашай Ніве“ і „Наша Доля“, як прыкладам, „3 газету“, „3 Рэсці“, „У Думе і каля Думі“.

Клім „Наша Ніва“ пачала выдаваць у форме кніжкі свой календар, грамадзянска-літаратурны разьдзел у Вільні і Цейнбургу артыкулы Антона Луцкевіча. У першым выданні Вялікае Савецкае Энциклапедыі адзначалася, што ў нашайчынны прыродаве „у беларускай публіцыстыцы найбуйнейшы публіцыст — Антон Навіна“.

Вядома сям'я пачынала па сабе Луцкевічаў, перо і ў гадоце „Го ман“, што выдывалася ў Вільні пад нямецкай акупацыяй ў 1916-1918 гадох. Дваццатымі гадамі А. Луцкевіч шмат уваў ў сваёй публіцыстыцы прысьвечаву беларускай савецкай барацьбе. Частка ягоных літаратуразнавых матаарыяў выйшла ў 1929 г. саборнай кніжкы „Аб'ітажыцьдэ“, рота гэтак і засталася раскіданай па розных беларускіх, расейскіх і польскіх публікацыях.

Выдатнае ролю братаў Антона і Івана Луцкевічаў у станаўленьні Максіма Багдановіча як паэта, у 1911 годзе, хворы ўжо на сукоты Багдановіч наведваў, дзякуючы ім, Вільню. Браты Луцкевічы памагалі Багдановічу знаёміцца із Вільняй, з родкавічым „Нашае Нівы“, з бе-

Антон Луцкевіч у 1930-х гадох

ларускай працяй, якую газета прадавала; пааг таму ў Луцкевічае велькі сваякво на ўсёчас, агледаў у выданы зборні Івана Луцкевіча (вылічым чаго стаўся цільм вершаў „Старая Бароўка“). А ў 1913 годзе, родавіч „Наша Ніва“ удалося выдасць славуцкі Багдановічаў зборнік вершаў „Вінок“. Антон Луцкевіч у сваёй рэцэнзіі ў „Нашай Ніве“ назваў кнігу „запраўдзі най-лілі беларускае паэзіі“. Максім Багдановіч адказаў на гэта прысьвятна на самастойную „Вінка“, пад заг. „Пану Антону Навіне на спомні ад аўтара“.

ПАНУ АНТОНУ НАВІНЕ НА СПАМІН АД АСТАРА

Дзеці добры. Пане! Вось Вам прасіць надпіс: Есцьч гэтыя лісткіска забаву. Кіаюцца дробныя аськінік права ў ваду — і робіцца яны чытаць. Сёе гота не задалася жывоці. Клім чытаў у Вашу стацыю Аб вершыках „Вінка“. І шло ў ішчу руку. Ваш М. Багдановіч.

ПРАМОВА А. ГУРЬНОВІЧА У ААН І У САВЕЦКІМ ДЗУ

(Заканчоныя з № 314)

Нагадайма, што мы раўчнем пэўныя тэкст прамоы міністра замежных справаў Беларускае ССР Анатоль Гурьновіча на леташняй Генэральнай Асамблеі ААН і пераказваем сваёе ўражанне ад гэтых рускіх тэлеграфічных агентам (Белта) і выдрукаваны ў газіце „Звязьдэ“ (11. X. 83).

Мы муся адразу-ж значыцца, што ў факце саражу перакананьня прамава, а прыгожым нухілітнае скрачэнне іх, яны нічога ізнава-ваніа. Коныяа гэзга практыкуе гэта — капіталістычная і сацыялістычная. Але, клім пра перакананьні прамоы прапушчаюца прычынова важныя заявы, чывержаньні, факты і лікі, — як гота Белта скрабіа з прамоы Гурьновіча. Белта звысша, азіае не пераказвае, азіае прымае набылае цімае шывасці; тады паўстаюць жывоціна пытаньні: што пераканачны хавачо ад свайго чытача? За якою мотаго?

З Гурьновічае прамоы, змыш-навае, ў рэспубліканскіх газэтах, Белта звысша, азіае не пераказвае іх, выказаньні міністра замежных справаў Беларусі пра савецкія ракеты сярэдняе дальнасці

Прамоы сымлі дзейнасці Антона Луцкевіча, савецкай цэнзуры ў „Зборні тораў“ Максіма Багдановіча (Менск, выд. „Навука і тэхніка“, т. I, б. 229) готы верш змясціла пад заг. „Пану... на Усмані ад аўтара“. Прапушчае імя Антона Навіна-Луцкевіча і ў каментары да верша (б. 489).

Другое выданне Багдановічавага „Вінка“, на 10-я ўтодкі ад смерці паэта, выйшла таксама дзякуючы старанням Антона Луцкевіча. Ён жа напісаў да кнігі і прадмову — „удуфотуау посьлямі сучу“, як ён скарэктарыаваў Аляксандар Баргман: „Гэтак абразна жока пісаць толкі пазаві, чулы на прыгажосць палкі, які здолеа наблізіць чытача да аўтара“.

Клім Вільню 15 верасня 1915 г. занялі нямецкае войска („Наша Ніва“ тады ўжо пераходзіла на выдодна), і жыццё Антона Луцкевіча наваўся новы перыяд — пара ня толькі журналістычнае ды культурна-арганізацыйнае, але і палітычнае дзейнасці. У цэнтры ле, разам з братам Іванам, Павлавам Ластоўскім, Аляксей Пашкевічам (Цейн-каві) ды іншымі быў і Антон Луцкевіч.

У Вільні ў гоным часе зарадзіла іся адраўленьня гістарычнага Вялікае Кіаства Літоўскага, як беларуска-літускае фэдэрацыі. „У Вільні ўжо ад 1915 году, — пісаў пасьля Антон Луцкевіч, — мы гэтыя адкрут дэ-юре: незалежнасці былоа беларуска-літоўскае дзяржаўці“.

Палітычная рэалісасць аднак меўзабава выліла нерэалісасць гэтага прэекту. Перамога іся Беларускае Народнае Рэспублікі (Цейн-каві, Аляксандар Баргман і сваім артыкуле пра Антона Луцкевіча згадвае велькі цытаты ягоны артыкул „Палітычны лізунгі беларускае рорку“, змышчаны ў віленскім зборніку 1920 году „Наша Ніва“, ягоны нумары 1 і 2). У гэтым Сфармулёванні „незалежніцкае праграмы, жака А. Баргман, уважэлася за якасны зруч у становішчы Беларусі. Кулімінацыйным пунктам сталаа абвешчаньне ўмачкі з 24-га на 25-га саавіака 1918 г. незалежнасці Беларусі. Антон Луцкевіч адгрыў цымававаючы ролю ў выпрацаванні і абвешчаньні акту незалежнасці, паколькі

(Заканчоныя на б. 2-8)

У ліпені сёлета сполніцца 35 год ад часу, калі былі павідалены арданізацыйны асавет Беларуска-Амерыканскага Задзінчавыя (БА-ЗА). Утодкі готыя павіны стаціа нагодаю, каб азірнуцца на пройздэны шлях, ушанаваць памяць усіх, хто працаваў ішоў па ім, падушмаваць зроблене, устааняць чарговасці блугучыя заданьняў ды ісьці далай.

Амерыканскіх вышэйшых навукальчых установах, фестывалі і масаціных выстаўаў ў Алянтэры і Ёлліс-Джоры; выступы тамацэвалчых гурткоў моладзі ў Тароньне і Кіуу-лендае ды шмат інашага, вакол чаго засраджавааае беларуска-надакнае і беларуска-амерыканскае жыцьдэ.

Ад часу, калі ў 1948-1949 гадох жыцьдэ готае увайшоў у новую фа-

GOVT OR BY OTEB THE WHITE HOUSE DC 20550 27AM

Western Union Mailgram

ANTON SHUKOLOVTS... BYELORUSSIAN AMERICAN ASSOCIATION... YOU ARE cordially invited to a special white house briefing on U.S. POLICY and actions in GRENADA...

Telegram... QUAD7718530 (1-017708348) PD 12/14/83 1829... ICS IPRVHU RWV... YOU ARE cordially invited to a white house ceremony at which PRESIDENT REAGAN will announce the establishment of the NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY...

Беларуска-Амерыканскае Задзінчавыя трымае думачасці з урадам і Каагратом ЗША, інфармуе іх пра свае нагадкі ў пільных чытальнік.

Паколькі Згуртаванне Беларуска-Канадскі (ЗБК) толькі што адзвучыа сзэ 35-годдзэа і тэколыі праблемы беларускага ара-зіацыйнага жыцьдэ ў Канадзе і Злучаных Штатах маюць шмат падабэств. 35-годдзэа пройздэны шлях ішла, што імжыць перады ЗБК і БАЗА, жока быць добрай тотаі сцэлетнае Сутрэчы Беларусі Паўночнае Амерыкі, якаа абдзвучэа ў Кіуу-лендае ў канцаціны Сьветла Прашы 1-3 верасня.

у арганізацыйнае рэмі ЗБК і БАЗА, вырасла цэлае новае пакаленьне Канадцідэ і Амерыканцідэ беларускага пакаходжэнна. Гэта ўжо выліа сярэдняга веку, у шмат якіх выдодкіх з вышэйшай асвэтай, з довады працы, адказнымі стаюа. Іака са сэм'іямі, у якіх рэсудэу прадстаўіа ўжо трыбаць дзвух дзеціна Канадцідэ і Амерыканцідэ беларускага пакаходжэнна.

Беларусы Канады і Беларусы Злучаных Штатаў Амерыкі із прабылі шмат пра малазона дзеюці годзіа прабрабі вялікую грамадзянскую, культурную, нацыяналізавана-задавалную ды палітычна-інфармацыйную працу. Пра гэты выдодкі мінжыня і перыдычныя свідчэаці ў абзэдачых краінах, гурьдзіа і цярвоціае будзілі, якіх перадчасі іх гадоў іх ратушаў ў Канадзе і Амерыкі бел-чырванобелья сынгіа, навукасы беларуска-ведыяна канфэрэнцыі ў канадці і

Гэтым дум пакаленьням наступнікаў і пераймацікы таго, што былаа замлачэна 35 год таму, павінаа дамацацца ням, боці прысьвечана частка ўвагі удзельнікы сцэлетнае Сутрэчы Беларусі Паўночнае Амерыкі. Варта было-б старэцца, каб Сутрэча сталаа нагодаю на толькі азірнуцца назад, паглядзець, кудою мы ісьці, але і зрэнці наперад, каб табачыць, куды мы ісьдэ ды кі нам ісьці. Як перадчасі молашым нашоэ 35-годдэа дазнаць, нашоу сучасці за мінуўшчынамі, каб трыбаеціш былаа будучына.

35-Я УТОДКІ І ДЗЕНЬ ГЕРОЎ

Летасэ 26-га лістапада ў сьботу на-надціскаі Беларусы адзвучэлі ў Тароньне сьвята: 35-я ўтодкі інаваціна найстарэйшаі беларускае артанізацыі ў Канадзе — Згуртаваньня Беларусі Канады і 68-я ўтодкі Случкага паўстаньня, ёб Дзень Героў.

клад гэны быў поўны дэталуў ды тэрэўу блізу гадуці.

Сьвяты пачалася агуднілі малітваў у царкве Сьв. Кір'ілы Тураўскага. Пэригэраў БАПШ Архіепіскап Мікалаў аслужыў кароні малэбэн, пажадуў прысутным тэка і эміграціі прыпусці да змагоўня на Вялікшчынае за кна-дэныя маскоўскі акупантам.

Сп. Мікола Ганько, разважана, цівава і скандэсавана, расказаву прысутным пра Дзень Героў і яго значэнае.

Удзельнікі сьвактаваньня — гэтым разам ня толькі мясціна, але і ашчэці, лэнданска, дотройція і бранфайрціа — спажылі ў царкоўнай залі сьмачноу, добра нарыктаваную нашамі гаспадынямі ячурку.

Старшыня Гэды Беларускай Народнай Рэспублікі др. Язэп Сажыч у сваім кароткім сьласе падчынуў уважлівае Случкага Збройнага Чыну ды выказаў мэраважэна, што нам у лік героў тэбаа залічыць тэка людзей, як Язэп Філіпавіч, а і эміграціі прыпусці да змагоўня на Вялікшчынае за кна-дэныя маскоўскі акупантам.

Сьвята адкрыў старшыня ЗБК Сп. В. Касцючэна, прынятаў прысутных ды перадаў слова д-ру В. Рагулю, які даляў вэў імпраўза. Гадоўна даклад пра 35 год Згуртаваньня Беларусі Канады чытаа др. Раіса Жук-Трышчэна. Самаа дакладчыца брала агульняні ўвае у працы ЗБК амаль ад сэм'іае яго вытокаў, дава ялілі ўсьлад у жыцьдэ Беларусі Канады і тота да-

З запрошаных расцэці быў на сьвактаванні ведамы украінскі інашудэц гісторык др. Валынтан Мароз з жэнкай. Абое ішчэ жыюць у Тароньне. Коратка прадставіў др. Мароз К. Акула, а др. Мароз вэваў вялікае задавальненне, што

(Заканчоныя на б. 3-8)

САКАВІКОВАЕ СЬВЯТА У НЬЮ-ЁРКУ

Сёлета 66-я ўтодкі абвешчаніа Незалежнасці Беларусі будучы адзначэніа ў Нью-Ёрку ў наделю 1-га красавіка.

УГОДКІ СЛУЦКАГА ПАУСТАННЯ

ЛЕНДАН (АНГЛІШЧЫНА)

МЭЛЬБурН (АУСТРАЛІЯ)

Акадэмія, прысьвечаная 63-м угодам Слускага паўстання, адбылася ў Лендане 20 лістапада ў залі Беларускай Бібліятэкі імя Ф. Скарыны. Рафарат на тэму дня прагаводзіў сп. А. Зянончык, старшыня лэнданскага аддзелу Згуртавання Беларусаў у Вялікабрытаніі, які ладзіў акадэмію. Гэсэрачы пра нацыянальную свядомасць гарачыя случкавоў, дакладчыкі адзначалі ролю літаратуры ў фарміраванні патрыятызму Беларусаў, спасылаючы на вершы Канстанціна Буйлы, Купалы і Коласа. Ушанаваў ён таксама памяць іншых змагаюў, у тым ліку нядаўня памерую гэрояню Ларысу Гелішоў, творыні якая склаў дакладчык мацавалася мунасьцяць ад аядноў з удзельнікаў у Ленданскага святаўваснаў.

Спічачка Вера Яцук, сама папосею прачытала свае ангельскія пераклады вершаў А. Гаруна („Хоць скажу: і я з народаў“), З. Вядулі („кузні“), ды М. Вагданювіча („Слускія тэмчы“).

Праф. Джэйм Дынчлі, старшыня Англійска-Беларускага Беларускага гавару ў сваім выступленні праважыўшы збірнік свецкіх вершаў тых, хто памірае падае, звязанаў і з Слускім паўстаннем.

Акадэмія была закончаная песьняй „Сны пад курганам гароў“, пасля чаго адбылося прыняццё для удзельнікаў урачыстасці.

Примечания

Беларускі прэзаслаўная паракія імя сьв. Еўфрасімы Польскае на Гамэрсміт адзначыла Слускія Угодкі ў нядаўня 27-га лістапада. Пасля сьв. Літургіі Мітрафорнаў Прагата, а Вячаслаў Тарановіч праталікакам а. У. Марозам адслужылі малебен. Аяцэ Тарановіч зачытаў прывітаньні ліст ад Старшыні Беларускай Цэнтральнае Рады сп. Н. Мядзедзі.

A.3.

ПЭРТ (АУСТРАЛІЯ)

Адзначэнне Слускіх угодкаў адбылося тут 26-га лістапада ў Беларускай Народным Доме. Старшыня Аб'яднанага Беларускага ў Заходняй Аўстраліі сп. Дамброўскі, адчыніўшы акадэмію, прачытаў прозьвішчы ўсіх саброеў Аб'яднанаў, што адбыліся на вечны спадку каб ушанаваць іхую памяць. Рафарат на тэму дня прачытаў сакратар Аб'яднанаў сп. Р.М. ... Хоць случкі былі пераможаным фізічна, скажу дакладчыкі, існаў інак незалежнае Беларусі ўсёяж жыцьё ў нашых народах.

На рафарэсе сп. Д. С. пачаўшачы прывітаньні вершы А. Салаўя „Горны Вячаслаўшчыны“ й „Вітаньне Слусчане“, замест якіх вельмі адпавядаў святаўваснаў. Урачыстасць закончылася адсяпьяваннем жалобнага маршу, пасля чаго адбыўся супольны пачастунак.

M.P.

БЕЛАРУСКІ АДЗЕЛ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ЭТНІЧНАГА АРХІВУ КАНАДЫ

Ад Радыцы: Ніжэй змяшчаем прывітаньні на просявы камунікат Публічнага Архіву Канады.

Нацыянальны Этнічны Архіў быў заляжаны Публічным Архівам Канады больш за дзесяць гадоў таму, каб адзінаццаці рознаўваснаў этнічна-культурныя групы збіраць сваю культурную спадчыну ды захоўваць рознага тыпу архывальныя дакументы. Беларусі Архіў, як частка Нацыянальнага Этнічнага Архіву, плянуе ў недалей выношачы, ды наваў у шырокім асяродку, асабліва ў справе захоўвання беларускае архывнае спадчыны, каб запэўніць належную дакументацую Беларускага ўкладу ў развіццё канадскага грамадства.

У рамках гэтае дзейнасці Публічны Архіў ужо атрымаў архывы матэрыялу і калекцыі ад беларускіх грамадскіх арганізацый, як і Беларускае Ніяцьянальнае Аб'яднаньня (MG 28 V 130), ад „Пагоні“ — Беларускага Выдавачна-Мастацкага Клубу (MG 55/28, loc. 20), ад др. Раісы Жук-Трышчэвіч (MG 31 N 46) і Міколы Сіпявавіча (MG 31 N 40).

Важным ідэяўным набывкам стала калекцыя праф. Яна Садоўскага (MG 31 D 124). Праф. Са-

Беларусі Цэнтральны Камітэт у Мэльбурне адначыў Слускія Угодкі ў іх ушанаваў 80-гадызе паходзіць Наталія Арэньвіна. Урачыстасць адзначыла 27-га лістапада, 1983 году ў Слускім Цэнтры паўстання, адразу-ж на багалужбе ў царкве БАІП, на могілках, пры Беларужім Пемітэку, а. А. Кулакоўскі адслужыў панаіду на Эмагарох і скажуў прыгадоўную казань.

Акадэмія, прысьвечаная ўгодкам, адбылася тыдзень пазывей, 4-га сьнежня, у Беларужым Доме. Пачаўшачы ўрачыстасць аўстралійскім гімнам і малітвай „Магутны Божа“ ў выкананні мюсавата мяшанна хору. Старшыня БКІ сп. У. Сідлаўчыч, адчыніўшы акадэмію, прачытаў прывітаньні прытаньні: ад Беларускага Вызвольнага Фронту, Беларускай Цэнтральнай Рады, Рады С.А.А. ды ад двух аўстралійскіх аб'яднанаў Беларусаў.

Мрр. А. Калюпа прачытаў змястоўны рафарат на тэму дня, а дэпутат — прысьвечанай Н. Арэньвінай. На заканчэнні дакладчыкі прачытаў вершы паэты — „На смерць змагаюў“. Хвілінай маучыня была ўшанаваўна памяць змагаюў за Беларусь.

З праграмай беларускіх народных і патрыятычных песьняў выступіў мюсавата хор. Сп. М. Сабель і сп. П. Руз прачыталі вершы Н. Арэньвінай, А. Салаўя і Я. Купалы.

Супольным выкананнем гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі“ урачыстасць была закончаная. Пасля адбыўся пачастунак для удзельнікаў свята.

M.H.

НЬЮ ЁРК (ЗША)

Беларуска-адоркянскія вятарыні Нью Ёрку (Рычманд Гіл) адзначылі Угодкі Слускага паўстання ў нядаўня 27-га лістапада. У царкве Сьв. Кірылу Тураўскага, па багалужбе, была адслужаная панаіду на палеглых Беларускіх Герою. У часе панаіды стаяў са святагам вятарыні.

Акадэмію адчыніў сп. К. Мярлік, коротка скажуў аб святаўваснаў. Хвілінай шчыны была ўшанаваўна памяць палеглых, адсяпьяваўшы марш „Сны пад курганам гароў“. Рафарат аб Слускім паўстанні, аб ягоным значыні ў далейшым вызвольным змаганні, прачытаў сп. В. Шчэпка. На заканчэнні, за брэсдымі словамі, адбыўся жаўнерскі пачастунак.

V.III.

ГАЙЛЕНД ПАРК, Н.ДЖ. (ЗША)

63-я Угодкі Слускага фронту былі адзначаныя супольна прыходам царквы Жыроўцае Маці Божае. Заданічаным Беларуска-Амерыканскіх Вятарнаў і сабрэі БАЗА зь Нью Ёрку.

У субыто 3-га сьнежня вятарыні ўшалаў іх для панаіды Героюм Беларусаў ў Іст Вячаслаўскім ідэяю адзначыла багалужбу, на якой а. Аляксандар сваё казаньне прысьвяціў тэме змаганьня і канкрэтай працы; была адслужаная панаіду.

Акадэмію адчыніў кіраўнік вятарынае арганізацыі сп. С. Губэрчыч, а рафарат на тэму дня прачытаў іжм. Вячаслаў Станкевіч. Рафарат быў вельмі добра парыхтаваўшы: дакладчыкі гаваруў іх толькі пра змаганьне Беларусаў за незалежнасць, але і гэтае-ж змаганьне Фінляндіяў, Польшчы, Чэхаславацкіны, краўу Прыбалтыкі. Далучыў гаваруў пра асаблівасці геаграфічнага палажэння народаў, адзначыў, што заўважэнскае заходніх алянтаў у староннім буферным дзяржаваў дапамагла шмат іжм народам Цэнтральнае і Усходняе Еўропы дабыць сваю незалежнасць. З гэтага гледзішча палажэнне Беларусаў было іжспрыяльнае, як вількі жорсткае рассяжэне акупанці.

На тэму дня прачытаўі таксама сп. А. Шукельці і др. В. Кіпель. А. Міцкевіч прачытаў урывак з кнігі Алякс Эмагара „Слусчына ў вагні“ пра бой случкавоў з бальшавікамі адсяпьяваўшы.

Урачыстасць закончылася адсяпьяваннем Беларускага нацыянальнага гімну.

A.M.

КЛІУЛЕНД, АТАЕ (ЗША)

Угодкі Слускага Збройнага Чыну былі адзначаны 4-га сьнежня, лэнданскія кіліўленцы аддзелам Заданічаных Беларуска-Амерыканскіх Вятарнаў. У царкве Жыроўцае Божае Маці а. Міхась Страпак адслужыў пасля сьв. Літургіі панаіду, у часе якое ставаў вятарынае святаўваснаў. Аяцэ Міхась скажуў кароткую казань аб важнасці свята.

Акадэмія адбылася ў царкоўнай залі, ўпрыгожанай сымбалічнага маліткай з Ярыльскаым крыжам і нацыянальным сцягам. Урачыстасць адчыніў кіраўнік аддзелу тураўскаў лейт. М. Ягудыч. Рафарат на тэму дня прачытаў др. У. Вакулоў. Далучыў адначыўшы тры вількія падаеў і змаганьні Беларусаў за сваю незалежнасць: паўстанне 1863 г., Усебеларускае Рады 1917 г. ды Слускіе паўстанне 1920 году. Падаеў гэты, скажуў дакладчыкі, няжэжыце далейшае змаганьне Беларусаў за незалежнасць Вячаслаўшчыны.

Па тэму жалобнага маршу „Сны пад курганам гароў“ была ўшанаваўна памяць палеглых. З прывітаньнем на урачыстасці выступіў Старшыня Рады БНР др. І. Сажыч. Прамова зназначыў, што змаганьне случкавоў на спынілася, а працягваецца даей.

Аб'яднаныя частка акадэміі закончыўшыся адсяпьяваннем Беларуска нацыянальнага гімну.

А.П.

УДЗЕЛ У ФЭСТЫВАЛІ

Ад 30-га верасня да 9-га кастрычніка летас у сталіцы Канады Атаве праходзіў фэстываль „Дажыні Масацтаў“, мотай жона была паказаць дасягненні ўсёх галінах творчасці. У фэстывалі ўзялі ўдзел тэатры, галерыі,

галерыі. Ад Беларусаў былі выстаўлены творы: граворы, акваралі й рысункі) мастаці Івонкі Шымавец-Сурвілы ды вырабы з саломкі Міколы Шуста. Навядальнікі маглі атрымаць таксама інфармацыю пра крамы мастацкаў ды па-

„Беларуска“ Івонкі Шымавец-Сурвілы — адзіна з творцаў, паказаных на фэстывальнай выставі.

культура-мастаці аб'яднаны, іжстэтуцы і арганізацыі Атавы, а таксама шмат якіх мастаці індывідуалаў. У рамках Атаўскае Рады Народнага Масацтаў упрышоўшэ ўзялі ўдзел у фэстывалі й Беларусі.

Беларусі, Латышы, Эстонцы, Харваты, Палкі й Немцы ладзілі супольна мастацкую выставу ў аляў і залу Атаўскага Універсітэту, у суседстве з выставкамі, лэнданскіх найбольшымі атаўскімі

культура-мастаці аб'яднаны, іжстэтуцы і арганізацыі Атавы, а таксама шмат якіх мастаці індывідуалаў. У рамках Атаўскае Рады Народнага Масацтаў упрышоўшэ ўзялі ўдзел у фэстывалі й Беларусі.

Фэстываль прайшоў у вельмі прыемнай атмасфэры, мастаці мелі нагоду пазнамацца з дасягненямі адзіна аляго, навазачь кантакты як міжсобой, гэтак і з культуран-мастацімі іжстэтуцымі ды арганізацыімі.

Янон Вішнечіч

35-Я УГОДКІ ЗБ...

(Заканчэньне з 6.1-а)

зьяішоўшы ў гэсачы ў вольнай Беларуска грамадо, ды ў сваім выступленні згадаў колькі эпізодаў з жыцця якія, на яго думку, дэманстравалі наважанасць Беларусаў жыць незалежна на сваяй зямлі.

Выступіў таксама з прывітаньнем наш ужо стары прыяцель з Расейскае Дэмаркатычнае групы, ролэктар сп. А. Гідон.

Вечар закончыўся супольным адсяпьяваннем нацыянальнага гімну, а назаўраў у нядаўня ў царкве Сьв. Кірылу Тураўскага Уладыка Міхалі, пасля сьв. Літургіі, супольна ў вернікам жаліліся за случкі іншых змагаюў, што аддалі сваё жыццё, каб жыла Вячаслаўшчына.

K. Акула

КАНСТЫТУЦЫЯНА ПАПРАЖА ШТО ДА МОВЫ ЗША

У абстаўвочных палахах Кангрэсу ЗША пастаўлены на абмеркаваньне праякт канстытуцыянае папраўкі, якая абавязвала б ангельскамоу адзінай афіцыйнай мовай усяі Амерыканцаў. Палаце Прадстаўнікоў праякт папраўкі пададзены кангрэсманам Норманам Шымавец (Разалюцыя 169), а ў Соначе — сэнатарам Галэстонам (Разалюцыя 167). Гэтыя дзве Разалюцыі вядомыя як „Канстытуцыяна папраўкі аб ангельскай мове“. Справа падтрыманьня іх была тым абмеркаваньня на папяршым пасяджэнні ролэкталі „Беларуса“ і галуюна ўспрэма БАЗА, што адбылося 14 студзеня сабэа ў Нью Ёрку. Было пастаўнаюлена Разалюцыі падтрымаць.

Іаа канстытуцыяна папраўкі аб мове ўзнікла ў сувязі з выдаткова-вяданым вялікіх грамадскіх грошан на фінансаванне афіцыйнага англійскамоу галуюна, якс, паважыў аўтаруў папраўкі, нагушоў Усёа амерыканскім пратанкпалітам шмат грошай і не дапамагае гітманскамоўным жыхарам Амерыкі атываваць патрэбу ім ангельскамоу мову.

К-лі хто цікавіцца далатковай інфармацыяй што да пытаньня, яе можна дастаць, пішучы на адрэс арганізацыі, якая займаецца падтрыманьнем вышэй згадавай Разалюцыі. Адрэсаваныя алядава „ЮСІ Інтэрні“. На інфармацыю трэба пісаць на адрэс:

Byelorussian Archives Program
National Ethnic Archives
Public Archives of Canada
305 Wellington Street
Ottawa, Ontario
K1A 0N3

M. Gerda Bikales
U.S. English
1429 21st St., NW
Washington, D.C. 20036
Tel. (202) 331-8408

дуоскі (1926-1982) быў аўтарам „Гісторыі Беларусаў у Канадзе“ (1981) ды адным з перадавых мучоных у галіне беларусаведы ў Паўночнай Амерыцы. Гэтая калек-

цыя ахваліа ягоным навуковым дакладчыкам, дасягненнімі запісі і матэрыяламі, мады арыкулаў, рукапісы ды шматлікі публікацыі.

Інфармацыю пра Беларусаў Канады можна таксама знайсць ў іншых архывных калекцыях, у тым ліку ў сабэаў Фэстывальнага ўдзелу пра іжматрыю іх сельскіх вольных імігрантаў. Матэрыял пра асяленне Беларусаў у Канадае можна, напрыклад, знайсць ў калекцыі др. В. І. Кая (Кысьлеўскага) (MG 31 D 69). Апрача гэтага, вядзючы кіраўнік інфармацыйнае калекцыі Лі-Ра-Ма (MG 30 E 408), якая складаецца з дакументаў расейскіх консулаў у Канадае з лэрыяду ад 1900 да 1922 году. У гэтай калекцыі ёсьць больш за 10.000 справаў пра імігрантаў з былойе Расейскае Імпэрыі, а сярэд іх шмат пра імігрантаў зь беларускіх зямляў.

Па І-аў сусветнай вайне канадскі ўрад на кароткі час прыняў да сабе на службу вялікіх расейскіх уладальцаў, каб іжм афармілі ды заакупілі афіцыйныя дакументы імігрантаў з Усходняе Еўропы. У гэтым часе паходзілі беларускі імігранты ўзаем за новыя дакументы пададвалі свае асабівасці пачэсвацьны ды сярэд іх колькі б-

З ВЫТОКАУ ЖЫЦЦЯ

(Каронадонцыя з Аўстраліі)

Хоць кажуць, што жыццё — гэта амантанг з ёнкімі і адзінаццаці гэтае як зноўца па імажыні гэтае. Каб жыць багата, чалавек мусяць спалучыць жыццё з пацудзівым, з адчуваннем, што ты сваім жыццём прыносіш карысць як дзяржаве, гэтак і сваёй грамадзе. Праца, кожная асоба яе дорная парозумам і здольнасці да арганізацыйнае дзейнасці і грамадскае працы. Той, хто готкі здольнасці мае, мусяць аддаць іх усе сваёй грамадзе, мусяць адрачыцца усе матэрыяльнае жыццё, 50 гно звычайнае кароткае, а чалавек жыць толькі адзін зрок. Людзям з арганізаванымі здольнасці мусяць памагаць іншыя сабры грамады, і ў готкіх выпадках жыццё будзе вядома і цікава. Готкае вое жыццё кожна напіраць у Аўстралію з Аўстраліі.

Вось у нідзею 9-га кастрычніка селета хтосыя іл царквы абзаваўся: „Заўтра, кажа, панядзелак — святая працоўнага у Паўднёвай Аўстраліі, дзень волны ад працы. Калі будзе пагода, арганізуіма пікнік у Бароса Валей“.

Прапаноуе хутка развясцілася, сабры пагадзіліся, дамовіліся: мезца зборкі аўтаў Джыкс-Крос — каля гароду Уільямсана ў бары а 8:30 уранік.

Панядзелак. Цудоўная раіца, вясновы дзень, спакойны, браз вестру, сонцае прымена готы, і готы рады адну сямю падура на ногі раіны, як зачыніа у волны ад працы дзень.

Зыхадзіла 15 аўтаў, у кожным па 3-4 або 5 асобаў, і наша каляна стартвала. Панікулі за сабой тама праграваў Аўдольдзі, якія коннаму даўно знамалісь толькі, хачеліся хутка забавіць абстацыя сялацкага жыцця.

Неўзабаве пачаліся Баросаваля Нізіна: напіраа і налева, як кокам кінуць — далігляд залёных ківаў шпавідзі ды іншае абжыны, а ўперамешу — ўзгоркі, дуноўна размаляваныя сіній краскамі, што цягнуць толькі ўвесці, а мім узгоркаў цалыя рудакі ўнізе, жывёлца што волны хоціць бзе нагледу па стуха.

Прамілягула абжыма, далей пахлілі радзі зелена, гэта — вінаградныя палеткі... І готак — дзесці сямкі гетарыа? І гота ўсе — прыма селіныя, ды іныя абжыма выдатнае ім „Бароса Валей“.

Дзень выдася як на заказ Беларусаў: цудоўныя сцілы, сонечны. Было прыёмна нагледу, адначасна панараваць у бары і падыць

святковы павярт. Як і заўсёды, гэтым павяртам заўсёды. Дзень — як хвіліна, праляце і няма...

Дні дучэ за дніа. Зноў нагада: 25 кастрычніка супольна адзначылі ўгодкі нараджэння аўшаскіх асобу нашых грамад. Век іхна — ад 18 да 70 гадоў, але ўсе яны нарадзіліся ў кастрычніку. Да іх далучылася маладая пара, Галіна і іх Пётра, з першымі ўгодкамі свае жывічыбы.

Пасля багаслужбы адбыўся у працёркай аўці малодзі пачэстум, які з маленькага вышўаў вясці і добра арганізаваны: прыгожа прыбраная зала, віна і ежы ад жытва. Віталі юбіляру, паялі ім „многая лета“ уздымалі тосты, тукалі „ура“, а малодзі пары — „горла“, рэзалі торт, тамцавалі...

Мінуў кастрычнік, настаў лістапад. Пятага лістапада ў прыгожай польскай залі імя Катрынка адбыўся Беларускі баль. На баль да Беларусаў прыйшлі ілод розных нацыянальнасцяў: Украіны, Паланды, Грэй і ішма ішчы.

Выдатна грала аркестра: мадэрныя, кілсчыны і беларускія мародныя танцы. Публіка весілілася да позняе начы. Был нараскон на ішчы піраў, за якія наложыцца шырыя беларускія дэкуў нашым рулівым кабэтам. Размыраді вялікую лярэру, на якую нашыя Беларусы далі аж дзевяць падураўну.

У нідзею 13 лістапада быў прадэманстраваны беларускі пікнік у прыгожай і малулівай готкі мясцовасці, нацыянальным парк Валдэр у Аўдольдзіных горах. Пікнік быў вядзучыя іа уладзі. Сяброў зыхадзіла быць, як кажуць. Надгор'е было выдатнае. Тутлі, весіліся. Маладзі і дзеці забавіліся рознымі гульнямі, спортам, а бацькі і ўсе старэйшыя любаваліся на іх гледзкі.

Усе размыжыліся ў добрым настроях іл прылізі адзін у аднаго: кады і якія будзе наступная беларуская імпраза?

Якія Яр

ЭТНІЧНАЯ АУСТРАЛІЯ

Да Другога сусветнае вайны 90% аўстралійскага жыхарства былі брытанскага або ірландскага нахаджання. Цпер — 22% Аўстралііцаў народжаныя вонкае краіны ды паходзіць прынама з 33-х краінаў. Калі 2000 году болш за 50% Аўстралійскаў будуць паходзіць з неанглійскаго краінаў.

Таксама падыкаваў матушчы Кацрыне, яка та камама шмат працуе. Жадаючы абам добрага здароўя, сілы і памынасьці у далейшай працы, сп. Калібаса уручыў а. Абабурку падураўна, куплены за сабравані ад вернікаў грошы, а мабравані ад вернікаў перадаў бужет кветка.

Вітаў а. Янку Абабурку і матушчу Кацрыну царква Архіеп. Іаэлаў, адначасна іхныя вялікія вясцілі для добра беларускага надуру і БАПЦ. Хор прапаяў юбіляру „Многая лета“.

У слове паказі а. Янка Абабурку дзякаваў Богу ды ўсім сваім прысхаджанам і вернікам за дыпамоту, якую ён меў ад іх у сваёй працы, „Мы... сказаў ён... здабыліся на сваю Уласную царкву, мамаліныя Упрыгожываем яе, мы атрымалі ад дэпартаменту ўладаў дэволідаваць цырыяльныя шлобы і я вастаўлізі мотрыні цырыяльны шлобы. Так што талантаў, ад якіх мы сяміяны чулі ў сьв. Евангелій, мы ў зямлю не заковалі, а стараліся пусьціць у жыттак, каб атрымаць належаючы плей, на славу Богу, на радасць сьв. БАПЦ і Беларускага надуру ды на радасць усіх нас“.

А іцэн Я. Абабурку сказаў, за час свайго святварства ён ахарысьціў 44 асобаў, ды шлоб 19 маляўчык парам ды пахаваў 80 асобаў.

НАСЫЩЕННЫ КАЛЯНДАР

У выданстве Беларускае Праваслаўнае Царква у Саўр. Гэзарыяў выдася беларускі масальны календар на 1984 год. У календары падаюцца, агарна ролігійных, беларускія нацыянальныя ды амерыканскія святкі.

ПРЫХОД ІСУСА ХРЫСТА

Масей Сяднёў

Свет як-бы сон з сьбе атрос. Стаў перад кімісці набліжэннем: ішч калі на бэй нарожданы Хрыстос, сьвет працвіаў Хрыстова нараджэннем.

На небе зорка новая зьявілася і заблішчала цудадзейнай сілай. Спалохана хавалася ігла — прыйшоў бо на зямлю Мэсія.

Цары пытаіся: „Ячкі які Мэсія там прыйшоў да нас, магутны?“

І рыхтавалі ўжо чыюкі

Распнуць пад сьвалт і выкрык. Бо Ён у сьвет ішоў, пакуты, Як Бог, як Чалавек, як еыклік.

Глен Коф, снежань 1983

Масей Сяднёў

АДВЕДЗІНЫ

Пала Ян Павал Другі неведаў у турме чалавек, які рабіў замах на агоняе жыццё. Махмота Алі Акчу, і меў за іл гутарку.

Абоден за сталом, нібы браты, сядзюць адзін супроць другога. За іхнюю сустрач на тубуісы ты — усё сусішыла прысутнасць Бога.

У Яна Паўла вочы пагодны тусі, шкадуе ён таго, хто мундусі ішоў, ішоў перш ён аса ўсмерціць.

Ян Паўла наш Другі — хто зьтак перад эршышкім упад дшучой і сэрцам.

Ня чутна, ніякі гутарку вялдуць. Пра што — хіба што ведае адзін Сьвятэй.

Часіны маўклівы іцэн.

і эршышкі перад Палам — нібы той вяжымак. Рапшчлены, ў пармее сьветлай самаці.

ён Пале, нз каляна сточыч, пацалаваў прысёдняч.

Глен Коф, 28 снежня 1983 г.

„ЦАРКОЎНЫ СЬВЕТАЧ“ № 35 (1983)

У канцы году мэтаз вэйшаў, выдаваны Царкоўнай Радай Беларускае Праваслаўнае Царквы у Саўр. Гэзарыяў, штат Нью Джэрсы (ЗША), 35-ты нумар часопісу „Царкоўны Сьвечак“. У нумары: англамоўны артыкул пра сьв. Ёўфрасіна; тры матарыялы паангельску пра Дж. Лофруса ды ягоную кніжку аб г. зьв. беларускіх „калябранах“; „Ішч пра паводы ў БАПЦ“; палеініка з „Беларускім Голасам“ Сімакі Хмары; пасьмартовае гадка пра Анелю Катковіч і малісаны ёа калядны верш; накралёг на Л. Гіюкі і ішчы верш „Ёўфрасіныя Поляндка“; міжнародная і беларуская хроніка; накралёг. Нумар Ілюстраваны.

ВЕСЬНІК БЕЛАРУСКАГА КАТАЛІКАГА ДУШПАСТЫРСТВА У АНГЛІ І ФРАНЦЫІ

Выдаваны ў Лёндаві-Парыжы „Веснік“, у 3-х нумары за снежань 1983 г. зьмяшчае ў сабе: „Календар думкі“ а. Аляксандра Надсона, арт. „Пачынаючы Новы Год“ (пра Віскіпа У.І. Тарасовіча), палеімановіна (за тэмак агоняе памыч „Парок“, пра Паўла Нааду ды Марыяна Петукоенкія. У „Весніку“ пададзены расклад беларускіх багаслужбуў у Лёндаві і Парыжы. Пададзены адрэс Душпастырства:

Very Rev. Alexander Nadson
Marlan House
Holden Avenue
London N12 8NY
England

РАДІЁ „ТРАНС-ЎРОПА“ ПАБЕЛГАРУСА

Паводля газэты „Радзіскае Украіна“ (13.02.83) (арт. А. Ратушкіна „Дыяроўна зь ваватэльлем“), „радыёстанцыя ІПРА (Радіё Транс-Ўропа“) вядзе падрэгулёвану прапаганду на СССР, уласювоку Украінайскай і беларускамо мовамі“.

З ЖЫЦЦЯ У КЛУБЕНДЗЕ

Дзень Уздзячнасьці

Парахвія Жырковіцкае Божае Маці ў Клуўендзе штатоду сьвятуюе амерыканскае сьвятая „Дзень Уздзячнасьці“, якое лодцыца у нідзею чатыры дні раіны, бо у чысьвер сьвятуюць усе сямейна.

Сьвятая ялічка для дзяцей ў Клуўендзе.

Сьвяткаваньне адбылося 20-га лістапада 1983 году. Пасля багаслужбы ў царкоўнай залі, адрапраўленай а. Міхаісь Сьтрапком, адбыўся супольны абэд. Галюнае мяно складлася за індывіку і прыправа павады амерыканскае градыцы ды ірландскіх пачываў. У час абэду студэнткі парахвіяльнае рады С. Карніловіч прывітаў усіх са сьвяткам і каротка скарэктарызаваў ягоную важнасць, падыкаваў жанчынам за велічы добрых падрывтаваньне і наладжанае абеду.

СЬВЯТЫ КАЛЯДАУ

Парахвія Жырковіцкае Божае Маці адзначыла ўрачыства сьвятэй Калыдаў. У пятніцу ўвечар 6-га студзеня 1984 г. пасля багаслужбу баў была наладжана традыцыйная беларуская кудыця ў царкоўнай залі, якую прапавалі Валэ Іцювіч і Андрэй Сточань.

У сьботу на Калыдаў ў царкве было шмат вернікаў як старэйшых, готак і моладзі ды дзяцей. Аіцэн Міхаісь Сьтрапко сказаў прыгожую

калядую казань і прапавіаў каляданае пасланьне Першта Герарха БАПЦ, Архіеп. Мікалая. Па багаслужбе ў царкоўнай залі адбылася ялічка для дзяцей, якую наладзіла парахвіяльнае рада. Праграму дчыню настаяцель а. Міхаісь, каротка скарэктарызаваў асноу-

Сьвятая ялічка для дзяцей ў Клуўендзе.

ныя падзеі народнаў Хрыста ў ікдае значнае. Царкоўны хор пад акампапаніят акадэміяністы Олі МакДонамат (Дубаньне) добра выамаў беларускія калядкі: „Учора зьявічора“, „Сьвечкі, сьвечкі зорачкі“, „Ой, на моры, моры“, „Неба і зямля“.

Другая частка праграмы адбылася за Дзедам Марзам (С. Карніловіч) і падуракіам. Прывітаўшы дзяцей (усіх было 22), Дэд Мароз папраўсіа зьспяваў яму калядую. Дзеці зьспявалі яму амерыканскую „Джынтл бэй“.

Уздычы Дэд Мароз радаў дзеканым падуракі ды не памінуў і некаторы сабру парахвіяльнае рады і царкоўнага прычту, які шмат працавалі на працягу году.

Апошній частка праграмы быў супольны абэд, які трываў да вечаара у вясёлай сабрускай атмасфэры і калядным настроі. У канцы старэйшыя рады падыкаваў удзельнікам сьвяткаваньна: Рагвэдае Боры-Дуней і Еве Яраховіч, бацькам, жанчынам, што прыгатавалі абэд, ды ўсім удзельнікам

З ВІСЬВЯЧЭННЯ ЦАРКВЫ

Епіскап Мікалай Амёсок (з чапаша) у сьлужбоўнай а. Архіеп. Яэпа Строча, а. Пратрап. Сьвятаслава Каўша, а. Мітраф. Прат. Паўла Валікага і а. Рыгора О'Кілі ў царкве Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычманд Пле (раён Нью Ёрку) ў дзень вясельчаных цырыкоў 30. X. 1983 году (ропапак пра вясельчаныя гты у „Беларусь“ № 314).

УЗДЯЧНАСЬЦЬ ЗБ БЕЛАСТОКУ

На адрэсе а. Аляксандра Іаэўскага і сп. Пётра: Кажуря да будаўніцтва праваслаўнае царквы Сьв. Духа Беларустоу прыходзіць падыка за падтрыманьне справы будаўніцтва царквы. Дзякуючы дапамозе амерыканскіх Беларусаў, пішучы будаўніц, не давалося перапынаць будаўніцтва ў зьмомым парызьдэ.

Кошты будаўніцтва высокія. Пабудова аднаго даху царквы будо каштаваць адзінаццаць тысячачу дאלараў. Веласціаця Беларустоу прасіць сваіх суродзіцаў на Захадзе іх сплянаць дапамогі.

ІКОНА НА ШТАРОВАП МАРЦЫ

У амерыканскім філіялетычным часопісе THE COROS Chronicle за жніўня 1983 г. зьмешчаны артыкул сп. Вагдана Паўау аб марцы з іконай Жырковіцкае Божае Маці. Маца зьляя выдзелена Украінаскім філіялетычным таварыствам.

ПАПРАУКА

У нятэты пра 25-ы ўгодкі беларускага праваслаўнага прыходу Сьв. Юр'я ў Чыкага („Беларусь“ № 314) было памылкова сказана, што на сьлісь прысхаджаў — 46 прашчынаў. Выбачаемся ды падыма прайвітаў лік — 92 прашчынаў.

Mr. P. Kazuta
215 Harper Ave.
Highland Park, N.J. 08040

Беларусь

ГАЗЕТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЛЕ
BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
P. O. Box 178 Jamaica, N. Y. 11432 U. S. A.

КАЛЯНДАР ПАЛТЫЧНА-КУЛЬТУРНЫХ УТОЦКАУ НА 1984 ГОД

Кастусь Каліноўскі
(1838-1864)

Антон Луцкевіч
(1884-1946)

СТУДЗЕНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				
ЛЮТЫ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29			
САКАВІК						
Н	П	А	С	Ч	П	С
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31
КРАСАВІК						
Н	П	А	С	Ч	П	С
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					
ТРАВЕНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		
ЧЫРВЕНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ЛІПЕНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				
ЖНІВЕНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	
ВЕРАСЕНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
КАСТРЫЧНІК						
Н	П	А	С	Ч	П	С
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			
ЛІСТАПАД						
Н	П	А	С	Ч	П	С
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
СЬНЕЖАНЬ						
Н	П	А	С	Ч	П	С
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

НА ПРАЦІГУ ГОДУ СПОЎНІЦА: 700 год ад пераможнае бітвы ў 1284 г. войска князя Рынгалды з татар-мангольскімі насяднікамі князя Яўсея Магільна. 575 год ад пачатку ў 1409 г. "Вялікае вайны" Вялікага Княства Літоўскага (Беларусі) і Каралеўства Польскага супраць Тэўтонскага Ордэну. 550 год ад пачатку ў 1534 г. вайны Вялікага Княства Літоўскага з Маскоўскім Княствам Івана Грознага. 520 год ад перамогі ў 1564 г. пад Чашнікамі войскаў Вялікага Княства Літоўскага і маскоўскім войскам. 400 год ад заснавання ў 1584 г. ў Нясвіжы сузіцкае калегіі, талонага асяродку пашырэння каталіцтва на Беларусі. 350 год ад нараджэння ў 1634 г. Казімера Лышчынскага, філзафа. 190 год ад нараджэння ў 1794 г. Яна Баршчэўскага, пісьменніка. 190 год ад антырасейскага паўстання пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюкі. 150 год ад адчынення ў 1834 г. ў Віцебску навуковага сямінары. 125 год ад цэнзурае забароны перакладу В. Дуніна-Марцінкевічам пазмы Адама Міцкевіча "Пан Тадеуш". 120 год ад адчынення ў 1864 г. навуковага сямінары ў Маладэчне. 120 год ад пачатку працы ў Вільні Архэалогічнае Камісіі. 100 год ад выхату ў 1884 г. ў Пецярбургу падпольнага часопісу беларускіх народнікаў "Гомон". 80 год ад заснавання на пачатку 1904 г. Паўночна-Заходняга і Палескага камітату Расійскае Сацыял-Дэмакратычнае Партыі. 75 год ад адчынення ў 1909 г. ў Рагачове навуковага сямінары.

СТУДЗЕНЬ. 1. I. 1919 — абвешчаны Беларускі Савецкі Сацыялістычны Рэспублікі (БССР). 1. I. 1919 — адчыненые Віленскае Беларускае Гімназіі, арганізавана І. Луцкевічам. 11. I. 1899 — нарадзілася Канстанцыя Вуйла, паэтка. 27. I. 1934 — Расстрол вялікіх паўстанцаў. 31. I. 1884 — нарадзіўся Антон Луцкевіч, культурны і палітычны дзеяч.

ЛЮТЫ. 15. II. 1904 — нарадзілася Ларыса Александрэўская, сельвачка. 25. II. 1909 — нарадзіўся Сяргей Дарожны, паэт.

САКАВІК. 5-6. III. 1934 — першы зезд журналістаў БССР. 7. III. 1924 — настанова Праўдзінскаму ЦК СССР "Аб аб'яднанні ў складзе БССР усіх тэрыторных Савецкага Саюзу з бальшэўскай беларускай насядніцтва". 20. III. 1939 — смерць пісьменніка Максіма Гарцкага. 22. III. 1864 — пакаранне смерцю Кастуся Каліноўскага, кіраўніка паўстання 1863 году. 24. III. 1794 — выбух антырасейскага паўстання пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюкі. 25. III. 1918 — абвешчаные незалежнае Беларускае Народнае Рэспублікі (БНР).

КРАСАВІК. 15. IV. 1919 — утворэнне ў Злучаных Штатах Амерыкі (у Украінскай газеце "Свобода") выданнява пашырэння беларускай верш Янка Купала (прывешчаны Тарасу Шаўчанку).

ТРАВЕНЬ. 12. V. 1954 — БССР увайшла ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацыяў да справы Алуцкай, Навадў і Культурны (ЮНЕСКО). 21. V. 1894 — нарадзіўся Мікалай Галадз, дзяржаўны дзеяч.

ЧЫРВЕНЬ. 40 год ад адчынення ў Мінску Беларускае Акадэмікае Школы. 6. VI. 1934 — памер праф. Браніслава Опімак-Шыпіла. 8-14. VI. 1934 — першы зезд пісьменнікаў БССР. 16. VI. 1834 — нарадзіўся Аляксандр Ельскі, этнограф. 19. VI. 1924 — нарадзіўся Васіль Быкаў, пісьменнік. 26. VI. 1909 — нарадзіўся Антон Адамовіч, літаратар і гісторык. 27. VI. 1944 — Другі Сэбеларускі Кангрэс у Менску.

ЛІПЕНЬ. Заснаванне ў Нью-Ёрку 35 год таму (1949 г.) Беларуска-Амерыканскага Заднячанага (БААЗА). 2. VII. 1909 — нарадзіўся Алякс Карповіч, кампазітар.

ЖНІВЕНЬ. 6. VIII. 1884 — нарадзіўся Яўген Хлябцішкі, бібліяграф. 11. VIII. 1974 — адрыццё помніка Францішку Скарыну ў Полацку.

ВЕРАСЕНЬ. 9. IX. 1944 — пагадненне паміж БССР і Польскім Нацыянальным Камітэтам Вызвалення аб эвакуацыі Беларусаў з Польшчы і Паліноў з БССР. 12. IX. 1934 — памер праф. Яўген Баршчэўскі, літаратуравед. 14. IX. 1884 — нарадзіўся Фабіян Абрантовіч, святар і рэлігійны дзеяч. 14. IX. 1964 — памер Язеп Пушча, паэт. 17. IX. 1939 — далучэнне Заходняе Беларусі да БССР. 27. IX. 1919 — нарадзіўся Лукаш Калюга, пісьменнік. 30. IX. 1934 — памер праф. Мітрафан Даўнар-Запольскі.

КАСТРЫЧНІК. 28. X. 1884 — нарадзіўся Фларыян Ждановіч, астор. 25. X. 1924 — настанова ЦК КПБ аб выдаванні часопісу "Польша".

ЛІСТАПАД. 60 год ад выхату часопісу "Работніца і Сялянка". 2. XI. 1909 — нарадзіўся Максім Лужанін, паэт. 6. XI. 1884 — нарадзіўся Язеп Лёсін, мовавед, палітычны дзеяч, педагог. 29. XI. 1859 — нарадзіўся Мікалай Янчук, этнограф. 22. XI. 1944 — памер Кузьма Чорны, пісьменнік.

СЬНЕЖАНЬ. 60 год ад выхату дзяржаўнага часопісу "Вярона" 8. XII. 1914 — нарадзіўся Часлаў Сімовіч, біскуп, рэлігійны і культурны дзеяч. 17. XII. 1884 — памер пісьменніка Вініц Дуніна-Марцінкевіч. 19. XII. 1949 — хіратонія а. Васіля Тамашычка ў епіскапы Беларускае Аптакефальнае Пашаўскае Царквы. 22. XII. 1934 — заснаванне ў Аргентыне Беларускага Культурна-Праствянога Таварыства. 25. XII. 1834 — нарадзіўся Нікадым Сільвановіч, жывапісец.